

ศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๒๒๘๑-๙๔๐๑ E-mail : disas_moac@hotmail.com

เตือนการระบาดของโรคราเขม่าดำข้าวโพด (Smut Disease)

เตือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพดทุกชนิด ระวังโรคราเขม่าดำ หรือโรคสมัทที่มักพบในข้าวโพดได้ทั่วประเทศไทย อีกทั้งโรคนี้อย่างสามารถทำความเสียหายแก่ พืชไร่ เช่น อ้อย (โรคเส้ดำ) และธัญพืชต่าง ๆ หลายชนิด โดยเข้าทำลาย เมล็ด เกิดการเพิ่มปริมาณสปอร์สีด่างอกเต็มผลผลิต ทำให้ผลผลิตเสียหายและคุณภาพลดลง ซึ่งในช่วงนี้สภาพอากาศ เหมาะสมสำหรับเชื้อราสาเหตุชนิดนี้เจริญเติบโตแพร่ระบาดและทำความเสียหายรุนแรง ดังนั้น เกษตรกรควรหมั่น สำรองแปลงอย่างสม่ำเสมอเมื่อเริ่มพบอาการของกลุ่มผลสีด่าง หรือเมล็ดข้าวโพดเป็นปุ่มปมบวมพอง ให้รีบขอคำแนะนำ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรอำเภอ หรือสำนักงานเกษตรจังหวัด เพื่อหาแนวทางควบคุม และป้องกันกำจัดก่อนเกิด การระบาดรุนแรง

เชื้อสาเหตุ : เชื้อรา *Ustilago maydis*

ลักษณะอาการ

พบทุกส่วนของพืชที่เป็นเนื้อเยื่อเจริญเซลล์อ่อนบนส่วนต่างๆ ของพืชที่อยู่เหนือดิน ลำต้นใบ ฝัก และเกสรตัวผู้ เชื้อราจะสร้างปุ่มขึ้น ครั้งแรกจะมีขนาดใหญ่สีขาวต่อมาจะเปลี่ยนเป็นสีดำเมื่อแก่ปุ่มจะแห้งเป็นผง ผนังที่หุ้มปุ่มจะแตก ออกปล่อยผงสีดำคือสปอร์ของเชื้อราภายในออกมา ซึ่งเป็นสาเหตุแพร่ระบาดของโรคในฤดูต่อไป อาการบนใบปกติจะ เกิดเป็นปุ่มเล็กๆ โดยทั่วไปมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน ๐.๖ - ๑.๒ เซนติเมตร อาการบนส่วนอื่นๆ ของพืชจะเกิด ปุ่มมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางเกินกว่า ๑ นิ้ว บนฝักข้าวโพดส่วนใหญ่จะพบตรงปลายฝัก แต่บางครั้งพบบางส่วนของฝัก หรือรอบฝักข้าวโพดที่แสดงอาการของโรครุนแรงในขณะที่ยังต้นกล้าอาจตาย หรือแคระแกรนได้ ส่วนข้าวโพดที่เกิด ปุ่มบนส่วนที่ต่ำกว่าฝักจะไม่ให้ผลผลิต หรือเชื้อรากระตุ้นให้เกิดฝักเล็กๆ หลายฝัก

การแพร่ระบาด

เชื้อราจะสร้างสปอร์ขึ้นในปุ่มบนส่วนของพืช เมื่ออากาศแห้ง อุณหภูมิ ๒๖ - ๓๔ องศาเซลเซียส ระยะเวลาจาก การเข้าทำลายจนถึงสร้างปุ่มนานตั้งแต่ ๑ สัปดาห์ขึ้นไป ตามสภาพแวดล้อม และสปอร์ดำที่แตกออกจากปุ่มจะ แพร่กระจายไปโดยลม ฝน น้ำไหล แมลงและสัตว์ เชื้อราสามารถอยู่ข้ามฤดูได้ในปุ่มเก่าๆ และในดิน บางครั้งสามารถอยู่ ได้นานข้ามปี เมื่อถึงฤดูปลูกข้าวโพดภายใต้สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สปอร์จะงอกและสร้างส่วนที่แพร่พันธุ์ปลิวไปโดย ลม เมื่อไปตกบนพืชเนื้อเยื่ออ่อน ก็จะเข้าทำลายแสดงอาการของโรค เชื้อเข้าทำลายพืชได้ทุกระยะของการเจริญเติบโต กรมส่งเสริมการเกษตร แนะนำวิธีการป้องกันกำจัด ดังนี้

๑. หมั่นสำรองข้าวโพด เมื่อพบพืชแสดงอาการ ให้รีบเก็บส่วนที่เป็นโรคมานำทำลายเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด
๒. ปลูกพืชหมุนเวียนในแหล่งที่โรคระบาด ควรปลูกพืชอื่นแทนข้าวโพดอย่างน้อยไม่ควรต่ำกว่า ๑ ปี
๓. พ่นสารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อรา อย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อข้าวโพดมีใบประมาณ ๕ ใบ ดังนี้
 - ไซเนบ ๕๐ % อัตราตามคำแนะนำในฉลาก
 - ไทแรม ๕๐ % อัตราตามคำแนะนำในฉลาก
 - ไดโนโตร - เดนเบนโซน ๑๕ % ตีอาร์บี อัตราตามคำแนะนำในฉลาก

ในฤดูปลูกถัดไป

๑. ในแหล่งที่ไม่เคยปลูกข้าวโพดมาก่อนควรคลุมเมล็ดข้าวโพดด้วยสารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น โปรทวง
๒. ในแหล่งที่เคยเกิดโรคมามาก่อน ให้ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชอื่นแทนข้าวโพดอย่างน้อยไม่ควรต่ำกว่า ๑ ปี
๓. ใช้พันธุ์ต้านทานโรคปลูกเป็นวิธีที่ดีที่สุด หลีกเลี่ยงการปลูกข้าวโพดหวานที่อ่อนแอต่อโรค
๔. ใส่ปุ๋ยบำรุงดินเพื่อให้ข้าวโพดแข็งแรงต้านทานต่อโรค
๕. รมด้ระวังอย่าให้เครื่องมือเครื่องใช้ถูกต้นข้าวโพดจนเป็นแผล ในขณะที่ทำการดายหญ้า
พรวนดิน ซึ่งจะเป็นทางเข้าของเชื้อได้ง่าย

ที่มา : ๑. เอกสารวิชาการ โรคข้าวโพดและการป้องกันกำจัด สถาบันวิจัยโรคพืช กรมวิชาการเกษตร

๒. สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร

เรียบเรียงโดย กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืช กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย